Štvrtok 9. júna 2022

P9_TA(2022)0240

Právny štát a potenciálne schválenie poľského národného plánu obnovy

Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2022 o právnom štáte a potenciálnom schválení poľského národného plánu obnovy (2022/2703(RSP))

(2022/C 493/10)

Európsky parlament,

— so zreteľom na článok 1, článok 2, článok 7 ods. 1 a článok 19 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“),

— so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie,

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti ([1]) (nariadenie o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti),

— so zreteľom na odôvodnený návrh Komisie z 20. decembra 2017 v súlade s článkom 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ týkajúci sa zásad právneho štátu v Poľsku: návrh rozhodnutia Rady o určení jasného rizika vážneho porušenia zásad právneho štátu zo strany Poľskej republiky (COM(2017)0835),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 1. marca 2018 o rozhodnutí Komisie aktivovať článok 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ so zreteľom na situáciu v Poľsku ([2]),

— so zreteľom na odporúčanie Komisie z 23. mája 2022 na odporúčanie Rady, ktoré sa týka národného programu reforiem Poľska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na rok 2022 (COM(2022)0622) (ďalej len „odporúčania pre krajinu v rámci európskeho semestra na rok 2022“),

— so zreteľom na svoje uznesenie zo 17. septembra 2020 o návrhu rozhodnutia Rady o určení jasného rizika vážneho porušenia zásady právneho štátu Poľskou republikou ([3]),

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2020/2092 zo 16. decembra 2020 o všeobecnom režime podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie (nariadenie o podmienenosti právnym štátom),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 24. júna 2021 o správe Komisie o právnom štáte za rok 2020 ([4]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 8. júla 2021 o vytvorení usmernení pre uplatňovanie všeobecného režimu podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie ([5]),

— so zreteľom na svoje uznesenie zo 16. septembra 2021 o slobode médií a ďalšom zhoršovaní situácie v oblasti právneho štátu v Poľsku ([6]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 21. októbra 2021 o kríze právneho štátu v Poľsku a nadradenosti práva EÚ ([7]),

([1]) Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17.
([2]) Ú. v. EÚ C 129, 5.4.2019, s. 13.
([3]) Ú. v. EÚ C 385, 22.9.2021, s. 317.
([4]) Ú. v. EÚ C 81, 18.2.2022, s. 27.
([5]) Ú. v. EÚ C 99, 1.3.2022, s. 146.
([6]) Ú. v. EÚ C 117, 11.3.2022, s. 151.
([7]) Ú. v. EÚ C 184, 5.5.2022, s. 154.

— so zreteľom na svoje uznesenie z 10. marca 2022 o právnom štáte a dôsledkoch rozsudku Súdneho dvora ([8]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 5. mája 2022 o prebiehajúcich vypočutiach podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ, ktoré sa týkajú Poľska a Maďarska ([9]),

— so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“),

— so zreteľom na návrh Komisie z 1. júna 2022 na vykonávacie rozhodnutie Rady o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Poľska (COM(2022)0268),

— so zreteľom na vyhlásenie Rady a Komisie zo 7. júna 2022 o právnom štáte a potenciálnom schválení poľského národného plánu obnovy,

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 a ods. 4 rokovacieho poriadku,

A. keďže Únia je založená na hodnotách, ako sú úcta k ľudskej dôstojnosti, sloboda, demokracia, rovnosť, zásady právneho štátu a dodržiavanie ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám, ktoré sú zakotvené v článku 2 Zmluvy o EÚ, zohľadnené v Charte základných práv EÚ a zakotvené v medzinárodných zmluvách o ľudských právach; keďže tieto hodnoty, ktoré sú pre členské štáty spoločné a ku ktorým sa všetky členské štáty dobrovoľne prihlásili, tvoria základ práv požívaných osobami žijúcimi v Únii;

B. keďže jasné riziko vážneho porušenia hodnôt stanovených v článku 2 Zmluvy o EÚ členským štátom sa netýka výlučne daného členského štátu, v ktorom toto riziko hrozí, ale má vplyv aj na ostatné členské štáty, na vzájomnú dôveru medzi nimi a na samotný charakter Únie a fungovanie jej inštitúcií, ako aj na základné práva jej občanov zaručené právnymi predpismi Únie;

C. keďže zmeny iniciované poľskou vládou, najmä v justičnom systéme, viedli k vážnemu narušeniu demokracie a právneho štátu;

D. keďže rozhodnutie prijaté 1. júna 2022 kolégiom komisárov o návrhu na vykonávacie rozhodnutie Rady o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Poľska údajne nebolo jednomyseľné;

E. keďže predsedníčka Komisie Ursula von der Leyen počas plenárnej schôdze v októbri 2021 načrtla tri kritériá pre schválenie poľského plánu obnovy a odolnosti: rozpustenie disciplinárnej komory najvyššieho súdu, reforma disciplinárneho konania pre sudcov a obnovenie funkcie sudcov, ktorým disciplinárna komora pozastavila výkon funkcie;

F. keďže Európsky parlament opakovane vyzval Komisiu a Radu, aby sa zdržali schválenia návrhu plánu obnovy a odolnosti Poľska, kým poľská vláda plne a náležite nevykoná rozsudky Súdneho dvoru a medzinárodných súdov, a aby zabezpečili, že posúdenie plánu zaručí súlad s príslušnými odporúčaniami pre túto krajinu, najmä pokiaľ ide o ochranu nezávislosti súdnictva;

G. keďže reformy v oblasti súdnictva v Poľsku stále prebiehajú a nedávne návrhy zákonov predložené na hlasovanie a návrhy, o ktorých sa v súčasnosti diskutuje, zatiaľ účinne neriešia všetky obavy týkajúce sa nezávislosti súdnych orgánov a predmetných disciplinárnych konaní; keďže poľský Senát sa snaží zmeniť tieto návrhy tak, aby boli v súlade so zásadou nezávislosti súdnictva; keďže viacerí sudcovia stále čelia disciplinárnym konaniam a/alebo neboli opätovne vymenovaní do funkcie;

H. keďže poľské orgány nedávno prijali niekoľko opatrení, ktoré sú v priamom rozpore s tromi podmienkami stanovenými predsedníčkou Komisie a medzi ktoré patrí pozastavenie výkonu funkcie jednej sudkyni vo februári 2022 pre uplatňovanie európskeho práva a rozsudkov európskych súdov; keďže okrem toho poľský prezident vymenoval viac ako 200 tzv. novosudcov, ktorí boli navrhnutí chybným postupom (na žiadosť štátnej súdnej rady (ďalej len „nová

([8]) Prijaté texty, P9_TA(2022)0074.
([9]) Prijaté texty, P9_TA(2022)0204.

KRS“)), vrátane štyroch členov najvyššieho súdu; keďže navyše 10. marca 2022 na žiadosť ministra spravodlivosti spolitizovaný a plne podriadený „ústavný súd“ (za účasti tzv. náhradných sudcov) spochybnil platnosť článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach v Poľsku tým, že vyjadril pochybnosť nad schopnosťou ESĽP a poľských súdov preskúmať správnosť vymenovania sudcov a nezávislosť novej KRS;

I. keďže v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti sa jasne stanovujú podmienky potrebné na vypracovanie, schválenie a vykonávanie národného plánu, a konkrétne v článku 19 a prílohe 5 aj 11 kritérií, ktoré má Komisia posúdiť, najmä to, či sa očakáva, že opatrenia navrhnuté dotknutým členským štátom budú pri využívaní finančných prostriedkov poskytnutých v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti predchádzať korupcii, podvodom a konfliktom záujmov a odhaľovať a napravať ich; keďže v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti sa vyžaduje, aby orgány poverené kontrolou a dohľadom mali zákonné oprávnenie a administratívne kapacity na nezávislé vykonávanie svojich úloh, a keďže v samotnom návrhu vykonávacieho rozhodnutia Rady sa zdôrazňuje, že účinná súdna ochrana je predpokladom fungovania systému vnútornej kontroly;

J. keďže v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra 2022 Komisia uviedla, že nezávislosť, efektívnosť a kvalita justičného systému sú v tejto súvislosti základnými prvkami a že v Poľsku sa stav právneho štátu zhoršil a nezávislosť súdnictva je naďalej vážnym problémom, čo sa konštatovalo aj v niekoľkých rozsudkoch Súdneho dvora a ESĽP;

K. keďže v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra 2022 Komisia odporučila, aby Poľsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia okrem iného na zlepšenie svojho investičného prostredia, najmä zabezpečením nezávislosti súdnictva a účinných verejných konzultácií a zapojenia sociálnych partnerov do procesu tvorby politík;

L. keďže sa očakáva, že Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti zmierni najpálčivejšie vplyvy pandémie ochorenia COVID-19 na hospodárstva a občanov EÚ a že pozitívne prispeje k obnove a odolnosti EÚ a urýchli zelenú a digitálnu transformáciu, ak sa bude účinne vykonávať pri prísnom dodržiavaní zásad právneho štátu a správneho riadenia finančných prostriedkov EÚ;

M. keďže podľa Komisie plán Poľska zahŕňa míľniky týkajúce sa nezávislosti súdnictva v záujme zlepšenia investičného prostredia a vytvorenia podmienok na účinné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti; keďže v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti nemožno uskutočniť žiadnu platbu, kým sa nepreukáže splnenie týchto míľnikov;

N. keďže v súlade s článkom 13 ods. 1 nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti nie je žiadny plán prijatý po 31. decembri 2021 oprávnený na predbežné financovanie;

1. vyjadruje vážne znepokojenie nad tým, že Komisia 1. júna 2022 pozitívne posúdila poľský plán obnovy a odolnosti, ktorý Poľsko predložilo 3. mája 2021, a to vzhľadom na existujúce a pokračujúce porušovanie hodnôt zakotvených v článku 2 Zmluvy o EÚ vrátane zásad právneho štátu a nezávislosti súdnictva touto krajinou; opakuje, že existencia takýchto porušení je náležite zdokumentovaná v mnohých rozsudkoch súdov, posúdeniach a stanoviskách inštitúcií EÚ vrátane uznesení Európskeho parlamentu a v prebiehajúcom postupe podľa článku 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ, ako aj zo strany ďalších medzinárodných organizácií; pripomína, že plnenie rozsudkov Súdneho dvora a ESĽP a dodržiavanie prednosti práva EÚ sú nespochybniteľné a nemožno ich považovať za vyjednávací nástroj;

2. vyjadruje poľutovanie nad tým, že v podmienkach stanovených v pláne obnovy a odolnosti sa nepredpokladá okamžitý návrat všetkých nezákonne suspendovaných sudcov do ich bývalých funkcií, a naliehavo vyzýva poľskú vládu, aby výrazne urýchlila proces ich návratu do bývalých funkcií, a Komisiu, aby monitorovala a uľahčovala tento proces; domnieva sa, že súdne preskúmanie rozhodnutia o pozastavení funkcie môže prebiehať aj počas výkonu funkcie týchto sudcov; vyjadruje poľutovanie a odsudzuje súčasné postupy voči niektorým sudcom, ktorí boli preložení na iné oddelenie a/alebo nútení k tomu, aby po návrate čerpali dovolenku, alebo ktorých postihla podobná taktika v rozpore s rôznymi rozhodnutiami poľských a európskych súdov;

3. naliehavo vyzýva Radu, aby poľský národný plán v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti schválila až vtedy, keď Poľsko v plnej miere splní požiadavky nariadenia o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti, a najmä jeho článku 22, konkrétne v záujme ochrany finančných záujmov Únie pred konfliktom záujmov a podvodmi, a všetky odporúčania pre túto krajinu v rámci európskeho semestra v oblasti právneho štátu a keď vykoná všetky príslušné rozsudky Súdneho dvora a ESĽP; pripomína, že spolupráca založená na vzájomnom uznávaní a vzájomnej dôvere medzi členskými štátmi, Európskou úniou a ich orgánmi nemôže fungovať, ak existujú nedostatky v dodržiavaní zásad právneho štátu;

4. pripomína, že dodržiavanie zásad právneho štátu a článku 2 Zmluvy o EÚ je predpokladom na získanie prístupu k fondu, že mechanizmus podmienenosti právnym štátom sa v plnej miere vzťahuje na Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a že v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti by sa nemali financovať žiadne opatrenia, ktoré sú v rozpore s hodnotami EÚ zakotvenými v článku 2 Zmluvy o EÚ; pripomína, že Komisia musí v súlade s nariadením o podmienenosti právnym štátom a nariadením o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti nepretržite a veľmi pozorne monitorovať riziká pre finančné záujmy EÚ pri vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a akékoľvek porušenia alebo potenciálne porušenia zásad právneho štátu a prijímať okamžité opatrenia, ak by mohli byť poškodené finančné záujmy EÚ;

5. trvá na tom, že míľniky a ciele týkajúce sa ochrany finančných záujmov Únie, zriadenia primeraného systému kontroly, nezávislosti súdnictva a predchádzania podvodom, konfliktom záujmov a korupcii, ich odhaľovania a boja proti nim sú nevyhnutné predpoklady a musia byť splnené pred predložením prvej žiadosti o platbu, a pripomína, že pred ich splnením nebude možné uskutočniť žiadnu platbu v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti;

6. domnieva sa, že Poľsku nemožno v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vyplácať žiadne platby až do úplného vykonania všetkých príslušných rozsudkov Súdneho dvora a ESĽP; zdôrazňuje, že Komisia a Rada sa politicky zodpovedajú Európskeho parlamentu za svoje kroky;

7. oceňuje rozhodnutie Komisie stanoviť zrušenie nezákonnej disciplinárnej komory najvyššieho súdu a presun disciplinárnych funkcií na inú komoru najvyššieho súdu ako jednu z kľúčových podmienok uvoľnenia finančných prostriedkov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti; naliehavo vyzýva Komisiu, aby pred uvoľnením akýchkoľvek finančných prostriedkov uplatnila spoľahlivý overovací mechanizmus, ako aj skúšobnú lehotu s cieľom zabezpečiť, aby nová komora spĺňala kritériá nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom, ako sa vyžaduje podľa článku 19 Zmluvy o EÚ; zdôrazňuje, že je potrebné prísne dodržiavať harmonogram uvedený v pláne obnovy a odolnosti;

8. pripomína, že Poľsko je viazané uznesením Súdneho dvora a naďalej musí platiť dennú sankciu vo výške 1 milión EUR, kým nevykoná rozsudky týkajúce sa disciplinárnej komory najvyššieho súdu; vyzýva preto Komisiu, aby preskúmala reformu disciplinárneho systému s cieľom zabezpečiť, aby bol v prísnom súlade s rozsudkami Súdneho dvora;

9. vyjadruje poľutovanie nad tým, že otázky týkajúce sa nelegitímneho ústavného súdu a nelegitímnej štátnej súdnej rady (ďalej len „KRS“), ktoré ohrozujú nestrannosť a nezávislosť KRS, sa neriešia v tzv. míľnikoch; vyzýva Komisiu, aby v tejto veci bezodkladne začala postup v prípade nesplnenia povinnosti;

10. vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným informovaním, a to najmä Európskemu parlamentu, o rokovaniach medzi Komisiou a poľskými orgánmi; očakáva, že Komisia bude Európsky parlament urýchlene a pravidelne informovať o akomkoľvek relevantnom vývoji;

11. okrem toho pripomína, že dodržiavanie zásad právneho štátu a správneho riadenia finančných prostriedkov EÚ sa má nepretržite hodnotiť počas celého životného cyklu Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a že uspokojivé plnenie míľnikov a cieľov a súvisiacich platieb predpokladá, že nedošlo k zvráteniu opatrení týkajúcich sa míľnikov a cieľov, ktoré už boli v minulosti uspokojivo splnené; zdôrazňuje, že Komisia sa musí zdržať vyplácania finančných prostriedkov a prípadne vymáhať finančné prostriedky v prípade, že dané podmienky už nie sú splnené;

12. pripomína, že Komisia ako strážkyňa zmlúv by mala využiť všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, aby zaručila dodržiavanie hodnôt zakotvených v článku 2 Zmluvy o EÚ a prednosť práva EÚ;

13. pripomína, že účelom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je podporiť obnovu a odolnosť EÚ a jej členských štátov vrátane Poľska; vyjadruje poľutovanie nad tým, že z dôvodu krokov poľskej vlády sa financovanie z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ešte nedostalo k poľskému ľudu a regiónom;

14. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii a vládam a parlamentom členských štátov.